

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آیات ۱۰۳ تا ۱۲۳ ویژه نوجوانان و جوانان
﴿ مَا تَسْخَعُ بَيْنَ يَدَيْهِ أَرْغَبُ مَاتٍ بِحَيْرٍ مَّتَى أَوْ مَشِيهَا
أَمْ تَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۱﴾ أَمْ تَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ لَهُ
مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ
وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿۲﴾ أَمْ تُرِيدُونَ أَنْ تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ
كَسَائِلِ مَوْسَى مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَتَذَكَّرْ لِكُفْرٍ أَلَيْسَ
فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ

فصلنامه خردگانی کوثر - شماره ۱۵

نویسنده: **آشنایی با ترجمه و مفاهیم روان سوره بقره**
۱۶۹۹

آشنایی با ترجمه و مفاهیم روان سوره بقره

گروه قرآن پژوهی کوثر یک

مقدمه:

فروع یافتگان چشمه ی جوشان قرآن و صفا یافتگان بوستان معنویت و سیراب شدگان جرعه های زلال هدایت و رهروان مرام نامه ی الهی که سلسله مقالات آشنایی با ترجمه و مفاهیم روان سوره ی بقره را مطالعه و بررسی می کنید. تا کنون با ترجمه و مفاهیم صد آیه از آیات سوره ی بقره آشنا گشته اید. اکنون به بررسی آیات ۱۰۳ تا ۱۲۳ سوره ی بقره می پردازیم و ترجمه ی ساده و روان این آیات همراه با اهم اصطلاحات و واژه های کلیدی را مورد توجه قرار می دهیم. در ابتدا با ترجمه ی ساده و روان آیات آشنا می شویم. موضوعات مطرح در این ۲۰ آیه به ترتیب عبارتند از:

- ۱- مؤمنان و اولین دستورات الهی.
- ۲- اهل کتاب، گناهان، خیالات و آرزوهای واهی.
- ۳- قدرت و تدبیرات خداوندی.
- ۴- قرآن و علوم قرآنی.
- ۵- پیامبر ﷺ و وظایف و حیاتی.

مؤمنان و اولین دستورات الهی:

- ۱- اگر مردم ایمان آورده و پرهیزگار شده بودند هر آینه ثواب و پاداشی که نزد خداست برای آنها بهتر بود اگر آگاهی داشتند.
- ۲- ای کسانی که ایمان آورده اید به پیامبر نگویند که شما را مراعات کند بلکه از او بخواهید که شما را در نظر بگیرد و این توصیه را شنیده و عمل نمایید.
- ۳- ای مؤمنان از پیامبر سؤالات و درخواست های نا به جا نکنید و در برابر اهل کتاب آنها را عفو کنید و در گذرید تا خداوند فرمان خویش را بفرستد.

* منظور از اهل کتاب در بررسی آیات (یهود و نصاری) می باشند.

۴- ای مؤمنان نماز را به یاد دارید و زکات را پرداخت نمایید و هر چیزی که برای از خود پیش می فرستید، آن را نزد خدا در سراسر دیگر خواهید یافت و تنها کسانی به بهشت وارد می شوند که با اخلاص به خدا روی آورند و نیکو کار باشند و برای آنها هیچ ترس و اندوهی نخواهد بود. (۱)

☞ اهل کتاب (کناهان، خیالات و آرزوهای واهی)

۱- اهل کتاب (یهود و نصاری و مشرکان) دوست ندارند که هیچ خیر و برکتی از طرف پروردگار نصیب مسلمانان شود.

۲- اهل کتاب (یهود و نصاری) از روی حسدی که درونشان هست، دوست دارند شما مسلمانان را بعد از ایمانتان به کفر باز گردانند، با این که حق بودن اسلام و قرآن برای آنان روشن و آشکار می باشد.

۳- گروهی از اهل کتاب مدعی هستند که غیر از آنها کسی وارد بر بهشت نمی شود.

۴- اهل کتاب همدیگر را متهم به غیر حق بودن می کردند (یهودیان می گفتند: مسیحیان بر حق نیستند و مسیحیان می گفتند: یهودیان بر حق نیستند و مشرکان می گفتند: این دو گروه بر حق نیستند).

۵- اهل کتاب و مشرکان از ترویج نام خدا در مساجد الهی جلوگیری نموده و سعی در خرابی مساجد نمودند و بهره ی اهل کتاب در دنیا، رسوایی و خواری و در آخرت عذاب بزرگ است.

۶- گروهی از اهل کتاب و مشرکان گفتند: خداوند برای خود فرزندی اختیار کرده است.

اهل کتاب و کفار گفتند: چرا خداوند با خود ما سخن نمی گوید و یا آیه و نشانه ای بر خود ما نازل نمی کند.

۷- اهل کتاب گفتند: ما از دست شما راضی نخواهیم شد مگر این که تسلیم خواسته ها و هوی و هوس های ما شوید. (۲)

☞ قدرت و تدبیرهای خداوندی:

- خداوند هر کس را بخواهد مشمول رحمت خویش می گرداند.

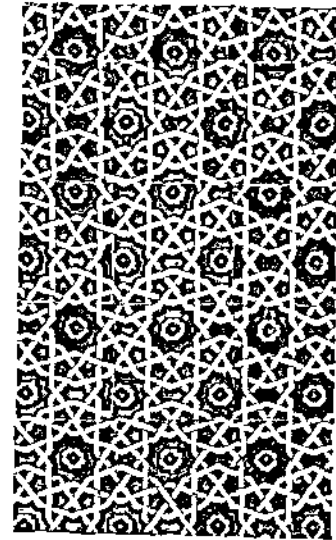
- خداوند دارای بخشش بی کران است.

- خداوند بر هر چیزی قادر است.

- خداوند حاکم بر آسمان و زمین است و حق دارد هر گونه تغییر و تبدیلی را به مقتضای حکمت و حاکمیت خود در قوانین و احکام به وجود آورد.

- خداوند تنها یاور و سرپرست مسلمانان است و همانا خداوند بر هر کاری تواناست.

- خداوند به اعمال همه ی بنندگان بیناست - مشرق و مغرب از آن خداست -

۱- سوره ی بقره، ترجمه ی آیات ۱۰۳-۱۰۴-۱۰۸-۱۱۰-۱۱۲.

۲- سوره ی بقره، ترجمه ی آیات ۱۰۵-۱۰۹-۱۱۱-۱۱۳-۱۱۴-۱۱۶-۱۱۸.

سپس به هر سروری کنید آن جا، روی خداست.
 - خداوند به همه جا محیط و به همه چیز داناست.
 - خداوند پدید آورنده ی آسمان ها و زمین است و هنگامی که فرمان وجود چیزی را صادر کند، فوراً موجود می شود.
 - خداوند منزّه است از این که برای خود فرزندی اختیار کرده باشد.
 - خداوند آیات و نشانه ها را برای اهل یقین و حقیقت جویان روشن می سازد. (۳)

۶۵ قرآن و علوم قرآنی:

- خداوند هر حکم و آیه ای را که نسخ کند و یا نزول آن را به تأخیر اندازد بهتر از آن یا همانند آن را می آورد و او حق دارد هر گونه تغییر و تبدیلی را به مقتضای حکمت و حاکمیت خود در قوانین و احکام به وجود آورد. (مسأله ی نسخ)
 - اهل کتاب با آن که به قرائت کتب آسمانی خود می پردازند و لیکن یکدیگر را به غیر حق بودن متهم می کنند. (مسأله ی قرائت بی محتوا)
 - اهل کتاب (حق بودن اسلام و قرآن کریم) برایشان روشن و آشکار است. (مسأله ی حقایق قرآن کریم)

- کسانی که به آنها کتاب آسمانی داده ایم و آن را چنان که سزاوار تلاوت است، تلاوت می کنند، آنان به قرآن و پیامبر ایمان آورده و کسانی که به آنها کافر شوند، آنان همان زیان کارانند. (مسأله ی حق تلاوت قرآن) (۴)

۶۶ پیامبر ﷺ و وظایف و حیاتی:

- ای رسول! ما تو را به حق فرستادیم تا مزده دهنده و هشدار دهنده باشی و تو مسؤول گمراه شدن دوزخیان و جهنم رفتن آنان نیستی.
 - ای پیامبر بگو هدایت تنها هدایت الهی است و از هوی و هوس یهود و نصاری پیروی مکن.

- ای پیامبر ص بعد از آن که علم وحی الهی نزد تو آمد هیچ سرور و یاوری از ناحیه ی خداوند برای تو نخواهد بود. (۵)

۶۷ کلید واژه:

عوامل تثبیت ایمان؛ پاداش های الهی؛ واژه گزینی اسلامی؛ دشمن شناسی؛
 نسخ در قرآن؛ مسجد در قرآن؛ فرهنگ پرسش گری و پاسخ گویی؛
 حق تلاوت قرآن.

۶۸ عوامل تثبیت ایمان:

ایمان، گوهری است که نیازمند حفاظت و حراست می باشد تا مورد دستبرد راززان و سارقان قرار نگیرد. تقوا هم چون مراقبی گوهر ایمان را حفظ می کند و

۳- سوره بقره، ترجمه ی آیات ۱۰۵-

۱۰۶-۱۰۷-۱۰۹-۱۱۰-۱۱۵-۱۱۷.

۴- سوره ی بقره، ترجمه ی آیات

۱۰۶-۱۰۹-۱۱۳-۱۲۰.

۵- سوره ی بقره، ترجمه ی آیات

۱۱۹-۱۲۰.

اخلاص به گوهر ایمان جلا می دهد و آگاهی و بصیرت در سایه ی ولایت مداری اهل بیت عصمت و طهارت به ایمان، رشد و قوت می بخشد. مؤمن در پرتو ایمان به اسلام به عزت و عظمت می رسد و ایمان به نظارت الهی و پاداش در قیامت قوی ترین انگیزه برای عمل صالح می باشد. (۶)

و خداوند می فرماید: اگر مردم ایمان آورده و پرهیزکار شوند قطعاً به پاداشی که نزد خداست و برای آنها بهتر است می رسند. (۷)

۶۶ پاداش های الهی:

آگاهی از پاداش الهی و خصوصیات این پاداش ها انگیزه ی حرکت و رشد در ایمان و اعمال صالح خواهد بود. خداوند پاداش های خود را غیر محدود، قطعی و بهتر از هر چیز می داند- پاداش دادن از شؤون ربوبیت است و هر کسی خالصانه روی به خدا آورد، هم بهره ای کامل دارد و هم از هر نوع دلپهره بیمه خواهد بود و راه رسیدن به پاداش های الهی و ورود به بهشت، تسلیم خدا بودن و ایمان درونی و عمل صالح می باشد.

۶۷ واژه گزینی اسلامی:

اسلام عزیز به واژه های مناسب، بیان سنجیده و نحوه ی طرح و ارائه ی مطالب توجه ویژه دارد.

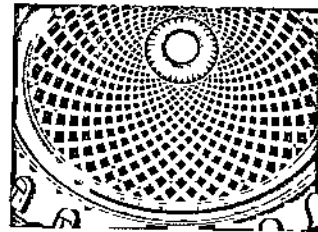
باید در گفتارها و پرسش ها و پاسخ ها علاوه بر حسن نیت به بازتاب حرف ها و چگونگی انعکاس کلمات و جملات نیز توجه کرد- رعایت ادب در گفتار و انتخاب واژه های ناب اسلامی و آگاهی از نحوه ی طرح و به کارگیری واژه ها در جایگاه مناسب خود مورد تأیید قرآن کریم می باشد. (۹)

یکی از تحولات فرهنگی و دینی در جامعه ی اسلامی جایگزینی واژه های ناب اسلامی به جای واژه های جاهلی و طاغوتی است و باید در سخن گفتن آن قدر دقیق بود که بهانه و دستاویزی برای توطئه و تمسخر و تبلیغات سوء به دست دشمنان نداد.

۶۸ دشمن شناسی:

دشمنان اسلام که در دل آرزوی کفر و عقب ماندگی مسلمانان را دارند از هیچ توطئه و نقشه ای خودداری نخواهند کرد.

شناخت دشمن و روش های اقدام آنها همانند طرح سؤالات بی جا، وسوسه ها، القای شبهات و ایجاد تفرقه و ابراز خشونت و مواظبت از روحیات متنوع و برنامه های رنگارنگ دشمنان، وظیفه ی حتمی و ضروری یک مسلمان واقعی است.

۶- تفسیر نوره جلد ۱، ص ۱۷۳.

۷- سوره ی بقره، آیه ۱۰۳.

۸- تفسیر نوره، جلد ۱، ص ۱۷۳.

۹- تفسیر نوره، جلد ۱، ص ۱۷۴.

آشنایی با ترجمه و مفاهیم روان سوره بقره

دشمنان اسلام همواره تمام حرکات و حتی کلمات ما را زیر نظر دارند و از هر فرصتی که بتوانند برای ضربه زدن به اسلام استفاده می کنند و لذا مسلمانان بایستی اراده ی قلبی و روحیه ی باطنی و ترفندهای گوناگون دشمن را بشناسند و هرگز به آنان تمایل پیدا نکنند چرا که دشمن به کم راضی نیست، و فقط با سقوط کامل و محو مکتب اسلام و منطاشی شدن اهداف اسلامی راضی می شود. و اگر دشمنان از دین شما راضی شدند، شما باید در دین خود تردید کنید چرا که دین داری کافر پسند همان کفر است. «لن ترضی... حتی تتبع ملتهم» (۱۰)

نسخ در قرآن:

از مشکل ترین و پیچیده ترین مباحث قرآن پژوهی، مبحث (نسخ) است. نسخ، عبارت است از صرف نظر کردن از یک حکم شرعی پیشین به خاطر حکم شرعی جدید به شرطی که از لحاظ معنایی میان این دو حکم تنافر و ناسازگاری بین و آشکاری باشد. (۱۱)

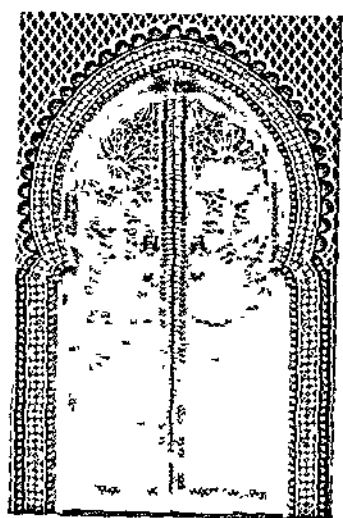
جعل احکام و هم چنین نسخ و تغییر و تأخیر آنها به دست خداوند است. اسلام هرگز بن بست ندارد. بعضی از قوانین در شرائط خاص اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و نظامی قابل تغییر است. قوانین و احکام ثابت الهی، دستور العمل های متغیر دارد و از طریق نسخ یا فرمان پیامبر و جانشینان معصوم او به مردم ابلاغ می گردد. نسخ احکام، دلیل بر شکست طرح قبلی نیست، بلکه نشانه ی توجه به مسائل جدید و تغییری حکیمانه است. (۱۲)

یکی از مصادیق بارز آیه ی نسخ، استمرار امامت در جامعه و جانشینی هر امام به جای امام قبلی است. (۱۳)

مسجد در قرآن:

مسجد خانه ی خداست و مساجد سنگر عبادت و مبارزه با دشمن درون و بیرون است - مساجد سنگر مبارزه اند و باید پر رونق و پر محتوا و همانند سنگر فرماندهی نظامی باشد - مساجد ی مورد قبول هستند که در آنها یاد خدا زنده می شود و مطالب خدا پسند و احکام خدا بازگو می شود. دشمن از در و دیوار مسجد نمی ترسد، ترس او از زنده شدن نام خدا و بیداری مسلمانان است.

دشمنان اسلام که با مقدسات دینی و مساجد به مبارزه بر می خیزند یا به کارگیری برنامه های متعدد و متنوع سعی در کاهش رونق مساجد و گرایش نسل جوان به مساجد و به هر شکلی به خرابی مساجد کمک می کنند و این ظلم فرهنگی بزرگ ترین ظلم هاست، مسلمانان بایستی با حرمت گذاری به مساجد، در ترویج و گسترش و آبادانی مساجد کوشا بوده و از نفوذ و رسوخ مخالفان و دشمنان

۱۰- تفسیر توره جلد ۱، ص ۱۸۰ (سوره بقره آیه ۱۲۰)
 ۱۱- التمهید- اثر آیت الله محمد هادی معرفت، ج ۴، ص ۲۷۰.
 ۱۲- دانش نامه ی قرآن پژوهی- اثر خرمشاهی ج ۲- موضوع ناسخ و منسوخ- ۱۳- تخیبه التفاسیر- ذیل تفسیر آیه ۱۰۶ سوره ی بقره.

به مساجد جلوگیری نمایند. تا مساجد به عنوان مرز وحدت و آرامش و رشد و تعالی پایدار بمانند. (۱۴)

۸۵ فرهنگ پرسش گری و پاسخ گویی:

سؤالات، درخواست ها و توقعات نابه جا و یاوه به خاطر روحیه استکبار و خودبرتربینی یا به خاطر جهل و نادانی است، گروهی به جای تلاش و بروز لیاقت جهت فهم و درک، همیشه به طرح سؤالات یاوه و توقعات نابه جامی پردازند، سنت خداوند اتمام حجت و بیان دلیل است نه پاسخ گویی به خواسته ها و سؤالات نفسانی افراد و گروه ها. (۱۵)

سؤال و پرسش گری اگر در جهت فرمان پری خدا بوده و رنگ خدایی داشته باشد، عبادت محسوب می شود، ولی گاهی ایجاد سؤال، القای شبهه است تا با این ترفند ضربه ای به جامعه اسلامی بزنند. خداوند در قرآن می فرماید قبل از این که دشمن با القای شبهه ای خود به هیا هو پردازد پاسخ اعتراضات را بدید.

قرآن می گوید: «أم تریدون أن تسألوا... ومن یتبدل الكفر» (۱۶) از سؤالات و درخواست های بسی جا پرهیزید! که گاهی زمینه ساز کفر می شود و همانند مشرکان و اهل کتاب تقاضاهای نامربوط و غیر منطقی از پیامبر ﷺ نخواهید.

نکته ای آخر در فرهنگ پرسش گری و پاسخ گویی آن است که، هنگام سؤال و پرسش از بزرگان و معلم باید مراعات ادب نموده و با واژه های مؤدبانه و منطقی به طرح سؤال پردازیم. (۱۷)

۸۶ حق تلاوت قرآن:

تلاوت قرآن آن گونه که سزاوار تلاوت است «یتلونه حق تلاوته» (۱۸)

حق تلاوت؛ در قرائت با صوت زیبا و رعایت نکات تجوید خلاصه نمی شود، بلکه ایمان و عمل واقعی به این مرام نامه ای زندگی فردی و اجتماعی در جمیع ابعاد نیز لازم است.

علامه طباطبائی در ارتباط با حق تلاوت قرآن هشت نکته را مورد توجه قرار داده است:

- ۱- تنزیل آیات؛ ۲- تفقه در آیات؛ ۳- عمل به آیات؛ ۴- امید به وعده ها؛
- ۵- ترس از وعیدها؛ ۶- عیسرت از داستان ها؛ ۷- انجام اوامر الهی؛
- ۸- ترک نواهی. (۱۹)

امام صادق علیه السلام در ارتباط با حق تلاوت فرموده اند: حق تلاوت تنها حفظ آیات، در حروف، قرائت و تجوید نیست. و بر اساس روایات، کسانی که حق تلاوت قرآن را به خوبی ادا می کنند تنها امام معصوم علیه السلام می باشند. (۲۰) والسلام

۱۴- تفسیر نوره، جلد ۱ ص ۱۸۶.
 ۱۵- تفسیر نوره، جلد ۱ ص ۱۷۹.
 ۱۶- سوره ی بقره، آیه ۱۰۸.
 ۱۷- تفسیر نوره، جلد ۱، ص ۱۷۴.
 ۱۸- سوره ی بقره، آیه ۱۲۱.
 ۱۹- تفسیر المیزان، جلد ۱- ذیل تفسیر آیه ی ۱۲۱ سوره ی بقره.
 ۲۰- اصول کافی، جلد ۱، ص ۲۱۵.